

ניצול השואה

מתוך "נפלאות הבריאה"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

ניצול השואה שלכד את אמון גות

הרב שרגא סימונס

יוסף לבקוביץ' היה עובד במחנה עבודה בן 13 כשאמון גות', "הקצב מפלאשוב" האכזרי שרצח יהודים לצורך שעשוע סדיסטי, כיוון את אקדחו לראשו.

"עבדתי במחנה הריכוז פלאשוב, פירקתי את שרידי בית הקברות היהודי", סיפר יוסף ל Aish.com - מביתו בשכונת ארזי הבירה בירושלים. הנאצים נזקקו לגדר בית הקברות - העשויה ברזל יצוק במשקל 150 טון – לצורך הכנת כלי נשק שנועדו להמשיך את הטבח של מיליוני אנשים ברחבי אירופה.

יוסף היה באותה שעה על הגדר, מסיר כמה לבנים, כשגות' רכב על סוסו, מלווה בשני כלבים נוהמים שאומנו לקרוע לגזרים את האסירים. "כשראיתי את גות' מתקרב, רעדתי מפחד", מספר יוסף. "הכלבים האלה תקפו אותי בעבר". באותה התקפה, הגן יוסף על פניו בידיו והצלקות מאותו אירוע מלוות אותו לאורך כל חייו.

"למעלה על הגדר, התפקיד שלי היה להסיר בזהירות כל לבנה ואז לזרוק אותה למטה לאסיר אחר", מסביר יוסף. "אבל כשגות' חלף שם, האסיר השני הפיל את הלבנה."

גות' ירה בו במקום.

"גות' צעק לי: 'תזרוק למטה לבנה!' נזכר יוסף. "זרקתי, אבל גות' נתן לה ליפול לקרקע."

גות' פקד על יוסף לרדת מהגדר. הוא החליק למטה במהירות, ונחתך קשות בתהליך.

"גות' הוציא את האקדח שלו וכיוון אותו לעיניים שלי", אומר יוסף. "ידעתי שהחיים שלי נגמרו. אמרתי שמע ישראל והתעלפתי."

כמה ימים לאחר מכן התעורר יוסף במרפאה, סובל מכאבים בכל גופו. פרטים אודות מה שקרה התגלו לו רק לאחר מכן, כשיוסף פגש את וילק חילוביץ', ראש המשטרה היהודית שעבד עם גות' והיה עד למה שקרה שם. "חילוביץ' הכיר אותי כי התנדבתי לצחצח את הנעליים שלו", אומר יוסף. "הוא אמר לי: 'הצלתי את החיים שלך! גות' רצה לירות בך, אז החטפתי לך מכות ואמרתי לגות': 'תשמור את הכדור למישהו אחר - הוא כבר מת.'"

ציד נאצים

7 שנים לאחר מכן, המלחמה כבר נגמרה. יוסף בן העשרים הוא אקטיביסט קהילתי. הוא הצליח להציל 600 יתומים יהודים (עוד על כך בהמשך) והיה כעת מוכן לאתגר של ציד פושעי מלחמה נאצים.

יוסף ראיין אנשים וסרק את הרשומות, אוסף כל פיסת מידע על מקום מחבואם של הנאצים. יום אחד הוא אסף מידע במחנה שבויים ליד וינה שהיו בו 30,000 שבויים גרמנים. "שאלתי קצין גרמני אם הוא מזהה את כל החיילים בקבוצה שלו והוא אמר לי, 'יש זר אחד שאנחנו לא מכירים.'"

"ניגשתי אליו, הוא היה לבוש במדי חייל ורמאכט רגיל, ותיכף הרגשתי את הדם רותח בעורקיי. זה היה אמון גות' הידוע לשמצה, שמנסה להסתיר את זהותו!"

יוסף התגנב מאחורי גות' ושנים של תסכול וזעם השתחררו בבת-אחת. "התחלתי לצרוח, לירוק ולהכות אותו – ועם כל מכה, פירטתי מעשי זוועה שראיתי אותו מבצע במחנה."

גות' נאסר, הועמד למשפט בבית דין גרמני, ונידון לתלייה. "הוא חשב שזה נגמר", אומר יוסף. אבל המשטרה הפולנית התעקשה שיוסגר לידיה ויועמד למשפט בפולין, שם ביצע את פשעיו. יוסף אומר: "שמחתי, כי פירוש הדבר היה שאוכל לחזור על ההאשמות שלי נגדו, והסבל שלו יתארך. זה הגיע לו."

בפולין, גות' נידון למוות ונתלה במחנה פלאשוב, באותו מקום שבו רצח באכזריות אינספור יהודים על לא עוול בכפם.

במהלך תקופה זו, פגש יוסף את אוסקר שינדלר במחנה פליטים. "הוא שמע שאני מחפש פושעי מלחמה נאצים ורצה שאדע שהוא אחד מה'טובים', מספר יוסף.

ביוגרפיה

יוסף לבקוביץ, הבכור מבין ארבעה אחים, נולד ב- 1926 בכפר הפולני דז'אלושיצה למשפחה פולנית ידועה. רחוב בשם לבקוביץ' (לבקובה) מקיף את כיכר העיר של קרקוב, והבית שהיה פעם ביתם משמש כיום כתחנת משטרה מקומית. "לפני המלחמה, חשבנו שאנחנו בטוחים בפולין", אומר יוסף. "יהודים חיו שם במשך מאות שנים. היינו אזרחים פולנים, מוגנים לפי החוק הפולני. בחלומות הפרועים ביותר שלנו לא דמיינו שנגורש למחנות ריכוז. כשהתחיל הדיכוי הנאצי, אף אחד לא הגן עלינו. רוב הפולנים מילאו אחר הפקודות הנאציות, וחלקם אפילו עזרו לאסוף את היהודים."

ב- 1939, כשיהודים הוכרחו לוותר על כל רכושם, מכר דודו של יוסף את עסק הטקסטיל שלו ללא-יהודי, בתמורה למקום מסתור. סידור זה החזיק מעמד זמן קצר בלבד, נזכר יוסף. "כשהאיש חשש שיתפסו אותו, הוא הוציא את הדוד שלי ואת כל משפחתו לשדה ורצח אותם."

בגיל 13 נשבע יוסף: "אם אשרוד את זה, אני אחזור למצוא את האיש הזה ואנקום בו". (אך אחרי המלחמה, יוסף לא הצליח לזכור את שמו של האיש).

יוסף ו- 15,000 יהודים אחרים הובלו יום אחד כעדר לשדה מוצף, שם הוכרחו לשבת כל הלילה, בקור וברעב, במים בגובה המותניים. המבוגרים יותר נלקחו הצידה ונורו למוות.

בבוקר למחרת, 95% מאותם יהודים - כולל אמו ואחיו של יוסף - נלקחו למחנה בלז'ץ לצורך השמדה מיידית. שאר 800 היהודים נשלחו לעבודות פרך, ביניהם יוסף ואביו.

גזרים וצחצוח נעליים

במהלך השנים, הועבר יוסף ממחנה ריכוז אחד למשנהו. הוא נזכר בתקרית אחת במלק, תת-מחנה של מאוטהאוזן:

"בגלל שאני נמוך, תמיד הייתי בשורה הראשונה במסדר הבוקר. יום אחד, מפקד המחנה, יוליוס לודולף, עצר בדיוק מולי. מבלי לחשוב, הצדעתי, נקשתי בעקביי בנעלי העץ שלי ואמרתי בגרמנית: 'אדוני! אצחצח את המגפיים שלך שיזרחו כמו השמש!' כמה רגעים לאחר מכן, נלקח יוסף על-ידי קצין אל מחוץ למחנה, אל הווילה המרהיבה של לודולף בראש גבעה.

"אחרי זמן מה", נזכר יוסף, "לודולף הגיע. במקום לדבר, הוא השמיע קולות נביחה, שאותם פירשתי כפקודה לצחצח את המגפיים שלו."

לאחר מכן הובל יוסף לגינה, שם קיבל משימה יומית להאכיל את הארנבים והתרנגולות של המפקד. הדבר אפשר ליוסף גישה לאכל לבעלי חיים, שהיה הרבה יותר טוב ממה שאכל במחנה. "הייתי מאושר לראות גזרים לארנבים", הוא אומר, "ואני הייתי 'הארנב' הראשון שזכה לקבל אוכל!"

בערבים נהג לודולף לערוך מסיבות בווילה לקציני אס-אס. "הם זרקו כמויות של אוכל, שאותם אכלתי", מספר יוסף. בנוסף הוא הבריח אוכל לתוך המחנה, כשהוא מסכן את חייו כדי על מנת להציל עשרות אסירים אחרים.

בווילה, סגן בשם אוטו שטריגל נהנה להתעלל ביוסף. "הוא היה מצווה עליי לעמוד בפניה בפה פתוח, ואז מנסה לקלוע אבנים לתוך הפה שלי. בדרך כלל הן היו פוגעות בפניי."

[בעודו מחפש פושעים נאצים אחרי המלחמה, גילה יוסף את המפקד לודולף מסתתר בכפר. יוסף העיד בבית משפט, סיפר על פשעיו של לודולף ועל הכמות העצומה של תכשיטים, זהב ושטרי כסף זרים שגנב. לודולף והסגן שהשליך אבנים הוצאו להורג.]

למרות שיוסף בילה זמן רב ללא השגחה בווילה מחוץ למחנה, הוא לא ניסה לברוח.

"הצלחתי לברוח בעבר", הוא אומר. "ברחתי מקבוצה שיצאה לעבוד והסתובבתי בחיפוש אחר מישהו שיייתן לי מזון או מחסה. אבל אנשים טרקו לי את הדלת בפנים. או שהם פחדו או שהם היו חסרי לב, אינני יודע." בבוקר המחרת, חזר יוסף למחנה העבודה - בהיעדר אופציה טובה יותר.

בפעם אחרת, הועלה יוסף על קרון בקר שפניו היו מועדות לאושוויץ. "היינו 160 גברים בקרון, דחוסים כל כך, יותר גרוע מסרדינים", הוא אומר. "לא היה לנו אוויר או מים. כל כמה דקות מישהו מת. כשהגענו לאושוויץ, כבר עמדתי מעל כל כך הרבה גופות שראשי נגע בתקרת הקרון."

מתוך 160 הגברים בקרון, 20 בלבד שרדו. משימתו הראשונה של יוסף באושוויץ הייתה לשאת את גופות היהודים המתים למשרפה.

יוסף עוצר ונזכר באותם ימי תופת:

"סבלתי מקור מקפיא ורעב בלתי פוסק. אבל כמה שעגום היה המצב, מצאתי את האומץ והאמונה כדי לשרוד. אפילו בזמנים הכי קשים, א-לוהים מילא את כל יישותי. מעולם לא הרגשתי נטוש. הנאצים יכלו להרוס את החיים שלי, אבל לא את האמונה שלי. זה מה שהשאיר אותי בחיים."

השחרור

בוקר חורפי אחד ב-1945, המחנה היה שקט בצורה מוזרה. שום סירנה המכריזה על מסדר הבוקר לא נשמעה. ואז, באמצע היום, לפתע קיבלו יוסף והאחרים פקודה להתכנס במרכז המחנה. מפקד האס-אס עלה על במה והכריז: "אנחנו רוצים להגן עליכם מפני האויב. תיכנסו מהר לתוך המנהרות!"

יוסף מתאר:

"השמועות סיפרו שהמנהרות ממולכדות בדינמיט ושהנאצים מתכננים לפוצץ את כולנו. אלפי אסירים החלו לצעוק 'ניין! ניין! (לא! לא!)'. קציני האס-אס החלו לירות על כולנו במכונות ירייה. נשכבתי על האדמה. הרבה אנשים לא הצליחו לברוח מהכדורים ומתו במקום". בסופו של דבר נפסקו היריות ויוסף נעמד וראה את הגופות המפוזרות בכל מקום. הבמה הייתה ריקה. חיילי האס-אס נעלמו.

"הייתי המום", הוא אומר. "האם הסיוט נגמר סוף סוף? האם אכן התרחש הנס? האם חלומותינו על החופש התגשמו לבסוף? האם זה אפשרי שאשרוד חמש שנים מחרידות של עבודת פרך, מכות ורעב?"

יוסף התכופף והרים אקדח מהקרקע. לא היה לו מושג איך להשתמש בו, אבל היום היה יום חדש.

הצלת יתומים

בגיל 17, במשקל 27 ק"ג, השתחרר יוסף מהמחנות ושקל את צעדיו הבאים. הוא היה לבד - פשוטו כמשמעו - היחיד ששרד מכל המשפחה.

כיתום, היה יוסף מודאג לגבי אלפי הילדים היהודים שהועברו בתחילת המלחמה "באופן זמני" למשפחות לא יהודיות ולמנזרים. במקרים רבים, משפחות יהודיות שלמות נהרגו, ולא היה מי שיבוא ויחפש ילדים אלה. יוסף ידע ש"אם לא אעשה משהו, הילדים היהודים האלה יהיו אבודים לנצח מבחינת העם היהודי."

ללא שמץ של מושג כיצד להוציא לפועל משימה אדירה זו, גילה יוסף בן דוד רחוק בשם דניאל שהיה מנהיג קומוניסטי בפולין שאחרי המלחמה. "אמרתי לו שיש לי רעיון לאחד משפחות שהנאצים הפרידו ביניהן. ניסחתי את זה במושגים חילוניים, כי המילה 'יהודי' הייתה שנואה בפולין."

דניאל הכיר את יוסף לגנרל פולני שהסכים לסייע לפעולות החילוץ - וסיפק לו צוות של 40 אנשים, כולל 20 חיילים, רובים, משאיות, טנק (!) - וסמכות מוחלטת להדוף כל מי שעלול להתנגד.

איתור הילדים היהודים היתומים היה כמו לחפש מחט בערימת שחת. באמצעות רשת של מודיעים, היה יוסף עוקב אחרי הרמזים עד לכתובת מסוימת.

"היינו דופקים בדלת, מראים את התג שלנו ואומרים, 'אנחנו רוצים לשאול כמה שאלות. האם זו הבת שלך? תראי לנו את תעודת הלידה שלה'. הרבה פעמים הם טענו שהילד מאומץ, אז היינו מתעקשים: 'תראו לנו את מסמכי האימוץ!'"

היה ליוסף חוש מחודד לאיתור ילדים יהודים - ובסיועם של פסיכולוגים ואנשי ביטחון - הצליח להציל 600 יתומים.

העולם החדש

יוסף החל להיות פעיל בתנועה הציונית ועמד להתחיל קריירה בתור דיפלומט. יום אחד, הוא ראה הודעה של הצלב האדום שמישהו בבואנוס איירס מחפש מידע על משפחת לבקוביץ'. היה זה דודו של יוסף מדרגה שנייה. "הייתי היחיד ששרד. הייתי להוט למצוא משפחה. אז עניתי למודעה והוא שלח לי כרטיס הפלגה לארגנטינה באנייה."

יוסף הפך לסוחר יהלומים ופגש את אשתו פרלה בקולומביה שבדרום אמריקה. כששלושת ילדיהם הגיעו לגיל בית ספר, הם עברו לקהילה יהודית גדולה יותר במונטריאול, קנדה. יוסף המשיך לעבוד בעסקי היהלומים ואפילו פתח מפעל יהלומים בקובה הקומוניסטית.

הוא מצטער על עסקה אחת שחמקה מידי. אשתו של פבלו פיקאסו רצתה להחליף כמה ציורים של בעלה תמורת יהלומים. הציורים היו מוערכים באלפי דולרים כל אחד, אולם יוסף חשב שהם נראים מוזרים והחליט לוותר על העסקה. הוא אומר: "כיום הציורים האלה שווים בערך 30 מיליון דולר - כל אחד!"

בשנות ה-80 הצטרף יוסף לחברת פיתוח שבנתה פרוייקטים בכל רחבי ישראל. הם בנו את ארזי הבירה, שכונה בירושלים, שם רכש יוסף את הדירה בה הוא גר כיום. פרוייקט דירות אחד ברחובות זכה לקבל את שם הרחוב - לבקוביץ'.

במהלך השנים תמך יוסף במדינת ישראל, נפגש עם ראשי ממשלה ועם בכירי ממשלה אחרים ועזר לבסס יחסים דיפלומטיים וכלכליים בין ישראל לבין מדינות בדרום אמריקה.

בשנת 2016 החליט יוסף לעזוב את חייו הנוחים בקנדה ולעשות עלייה. צוות טלוויזיה ישראלי שהה במונטריאול במשך שבוע כדי לתעד זאת.

"הרבה שנים רציתי לעשות עלייה, אבל אמרתי לעצמי שאם אני לא עושה את זה עכשיו, בגיל 88, כבר לא אעשה זאת", מספר יוסף. "אני מאוד שמח שקיבלתי את ההחלטה. מצאתי כל כך הרבה חברים ושכנים טובים."

במשך שנים רבות סירב יוסף לדבר על חוויותיו בשואה. ילדיו ונכדיו לחצו עליו לכתוב ספר, כך שסיפורו ייזכר. התוצאה היא הספר *From the Ashes to Lechaim: A Miraculous Journey*, שפורסם השנה בהוצאה עצמית במספר עותקים מצומצם עבור בני משפחה וחברים.

"הבנתי שאם לא אספר את הסיפור שלי, אף אחד לא יעשה זאת במקומי. איבדתי את כל הקשרים שלי עם העבר, ועכשיו אני חייב ללמד את הדורות הבאים", הוא אומר.

בשנת 2011 נסע יוסף לפולין עם בנו הצעיר והם ביקרו בקרקוב, אושוויץ, בלז'ץ (שם נרצחו אמו ואחיו), דז'יאלושיצה, הכפר בו הוא גדל, ופלאשוב, שם הוא שרד את שלטונו האפל של אמון גת.

"לא משנה כמה נכתב על השואה", הוא אומר, "זה בלתי אפשרי לתאר את האימה והרעב. במשך חמש שנים, מבוקר עד לילה, עבדתי בפרך במחצבות, מסילות רכבת, ומכרות מלח. עשיתי באדיקות כל מה שאמרו לי. הייתי עסוק בלשרוד את הרגע, בלי זמן לחשוב. אחרת, הייתי משתגע."

זכרונות אלה עדיין רודפים אותו היום. "אני מתעורר בלילה לעיתים קרובות, כולי ספוג זיעה", מספר יוסף. "בשבוע האחרון חלמתי שאני נלחם בנאצי שרוצה לירות בי. תפסתי את הרובה שלו והפניתי אותו אליו."

יוסף לבקוביץ' הציל 600 יתומים, לכד את אמון גת ובנה חיים יפים. אחרי הגיהינום שעבר, זוהי הנקמה שלו.